

Overleg inzake fundamentele onderwijshervormingen zoals bedoeld in het artikel 11bis (Decreet Basisonderwijs) en het artikel 70 (Codex Secundair Onderwijs) over het voorontwerp van decreet betreffende de Vlaamse toetsen

Afgevaardigden van de representatieve vakorganisaties

29 juni 2022

Aanwezig

voor COV: Marianne Coopman, Hilde Lavrysen;

voor COC: Paul Willekens, Koen Van Kerkhoven;

voor ACOD Onderwijs: Nancy Libert, Wendy Thomas;

voor VSOA: Marnix Heyndrickx, Pascal Claessens;

voor de overheid: minister Ben Weyts, Katrien Bonneux, Simon Vandenhende, An Van de Ven (kabinet Vlaams minister van Onderwijs); Jeroen Backs, Bieke De Fraine; Jonathan D'haese (DOV)

Verslag

COV

Op vrijdag 23 juni 2022 heeft het COV de uitnodiging ontvangen voor het artikel11bis/-70 overleg op woensdag 29 juni 2022 met betrekking tot de Vlaamse Toetsen. Met de invoering van de Vlaamse Toetsen om zo de onderwijskwaliteit op te volgen en te versterken wordt een fundamentele onderwijshervorming beoogd die een grote impact kan hebben op het bestaande kwaliteitskader.

De uitwerking werd gebaseerd op het 'Voorontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs' en de 'Memorie Van Toelichting bij het Voorontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs' die we bij de uitnodiging ontvingen. Het COV toetste deze beide documenten inhoudelijk en legistiek aan zijn standpunten en ook aan de COV-nota opgemaakt naar aanleiding van het artikel11bis/-70 overleg op dinsdag 8 maart 2022.

De beleidskeuzes die overwogen worden, geven blijvend aanleiding tot heel wat vragen en bezorgdheden vanwege het COV en het onderwijsveld. Deze vragen en zorgen verwoordden we expliciet met de verwachting dat deze leiden tot heroverwegingen.

Indien blijkt dat verdere beleidskeuzes voor het ontwerp van decreet van die aard zijn of er nog elementen kenbaar worden gemaakt die van invloed zijn dat ze bijkomende of nieuwe overwegingen oproepen, zal het COV zo nodig nog aanvullende bemerkingen formuleren of opnieuw het artikel 11bis overleg vragen.

Indien de Vlaamse regering bij haar beslissing blijft om de Vlaamse Toetsen in te voeren is het van fundamenteel belang dat vooraleer verdere (operationele) stappen worden gezet dat het voorontwerp de geëigende weg aflegt van advies en onderhandelingen. Daarbij vraagt het COV uitdrukkelijk dat alle artikelen van het voorstel ter onderhandeling worden voorgelegd vermits het impact heeft op het onderwijspersoneel, zowel naar organisatie als naar opdracht.

1. Juridische toets op het vlak van onderwijsvrijheid

- Voor het COV is de vraag hoe het invoeren van de toetsen zich kan verhouden tot de vrijheid van onderwijs (art.24, §1 van de Grondwet) cruciaal. Het beperken van een grondrecht is toegelaten indien er 1) een wettelijke basis voor is, 2) er een legitiem doel is voor de beperking, 3) de beperking proportioneel is en 4) pertinent is.
- Een dergelijke inperking kan dan ook alleen als er een duidelijke en solide decretale basis is waarin de legitimiteit van het doel en de proportionaliteit van de ingezette middelen afdoende worden aangetoond. Uit de haalbaarheidsstudie blijkt dat dit niet eenvoudig zal zijn.
- Voor het COV blijft het noodzakelijk dat er een grondwettelijke toetsing gebeurt van de bepalingen die opgenomen worden in het ontwerp decreet wat de vrijheid van onderwijs betreft. Het COV dringt er dan ook op aan dat de Raad van State, vooraleer een definitief advies uit te brengen over het ontwerp decreet betreffende de Vlaamse toetsen, een pre-judiciële vraag stelt aan het Grondwettelijk Hof over de wettelijkheid, de legitimiteit, de proportionaliteit en de pertinentie van de voorgenumen maatregelen tav de inperking van de vrijheid van onderwijs.
- Het voorontwerp van decreet wil de indruk wekken een eenduidig doel na te streven nl. het versterken en het monitoren van de onderwijskwaliteit door middel van het meten van het bereiken van de eindtermen en het meten van de leerwinst. Echter door het gebruik van de resultaten van de toetsen zo te diversifiëren, kan er geen sprake meer zijn van een duidelijk primair doel. Het COV heeft daar volgende bedenkingen bij:

1. *Meten van bereiken van de eindtermen*

- Het blijft onduidelijk hoe de Vlaamse toetsen (een monitoringsinstrument) de onderwijskwaliteit zullen versterken en hoe dit zich verhoudt tot andere, bestaande instrumenten en actoren die verondersteld worden de onderwijskwaliteit te versterken.
- De haalbaarheidsstudie plaatst vraagtekens bij de mate waarin de toetsen een geschikt middel zijn voor het versterken van de onderwijskwaliteit. Hier is momenteel geen wetenschappelijke consensus over. Zeker is dat er geen rechtstreekse link is tussen (het gebruik van) de toetsen en het versterken van de onderwijskwaliteit.
- Het niveau waarop de resultaten worden gemonitord, is divers: Vlaams niveau, schoolniveau, niveau van de leerlingengroep en individueel leerlingenniveau. Daarbij geeft de overheid aan dat de toetsresultaten op minimaal drie punten enig belang hebben (1) gebruik van resultaten door de klassenraad, (2) delen van resultaten op schoolniveau met de onderwijsinspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten en (3) koppeling met de doorlichting. Er wordt niet gekozen voor een eenduidig ontwikkelingsgericht doel, terwijl een combinatie van verschillende doelen op verschillende niveaus niet wenselijk is en kan resulteren in een negatieve impact op de onderwijskwaliteit. Onderzoek (Penninckx, Vanhoof, e.a., 2017; Leckie & Goldstein, 2019) heeft de risico's daarvan al veelvuldig gedocumenteerd. Bovendien onderschrijft wetenschappelijke literatuur dat het niet wenselijk en/of haalbaar is om doelen op elk van deze niveaus in één enkel toetsformat op een zinvolle manier samen te brengen.

2. *Meten van de leerwinst op verschillende niveaus*

Leerwinst wordt omschreven als verandering in de leerprestaties tussen twee metingen bij dezelfde leerlingen op dezelfde meetschaal. Deze kan dus zowel positief als negatief zijn. Vraag is wat bedoeld wordt met 'leerprestaties'! Wat wordt juist gemeten? Zal een leerwinstmeting mogelijk zijn voor alle toetsdomeinen in het leergebied wiskunde en Nederlands? Het COV benadrukt dat de voorziene meetmomenten voor het lager onderwijs (op het einde van het vierde jaar en op het einde van het lager onderwijs) geenszins geschikt zijn om informatie te bieden over de leerwinst op schoolniveau.

- Het COV vraagt duidelijkheid over hoe het begrip 'leerwinst' (op Vlaams niveau, schoolniveau, niveau van de leerlingengroep en individueel leerlingenniveau) ingevuld zal worden en hoe de toetsen op dat vlak valide en betrouwbaar zullen zijn.
- De keuze om een toetsafname te doen in het vierde leerjaar garandeert niet noodzakelijk een correct zicht op de leerwinstmeting omdat dit wars staat op de waarborg op pedagogische vrijheid waarin er ruimte is voor scholen om via verschillende leerwegen met hun leerlingen de eindtermen als minimumdoelen te bereiken aan het einde van het basisonderwijs. Die ruimte moet voor het COV gewaarborgd blijven.
- Ook over het criterium proportionaliteit blijven er vragen en onzekerheden.
  - Sinds 2018 is er al een verplichte afname van gevalideerde toetsen op het einde van het basisonderwijs, waarbij scholen een keuze hebben uit verschillende toetsen (aansluitend bij een eigen pedagogisch project). Voor het COV had de overheid ook de mogelijkheid om in vertrouwen hierop te blijven inzetten en het potentieel ervan te versterken. Maar indien de Vlaamse toetsen toch worden geïmplementeerd, wil het COV geen dubbel-op situatie.
  - Zal een nieuwe toets meer zijn dan een (duur) knipperlicht om ons te signaleren wat we al weten? De vraag is wat de substantiële meerwaarde is van de Vlaamse toetsen t.o.v. de instrumenten (decretaal verplichte gevalideerde toetsen einde basisonderwijs, peilingen, inspectie...) die vandaag bestaan, zeker in het licht van de budgetten voor de ontwikkeling van nieuwe toetsen.
  - Voor het COV blijft het volstrekt onbegrijpelijk waarom de Vlaamse regering kiest voor meer/andere toetsen in plaats van beleidsmaatregelen te nemen die zich richten op de werkomstandigheden voor schoolteams om goed te kunnen werken met de gestandaardiseerde toetsen die er nu al zijn. Dan gaat het over voldoende tijd, ruimte en expertise (individueel maar ook via teamvorming) om op een ontwikkelingsgerichte manier aan de slag te gaan met de resultaten; over het vrijwaren van de kernopdracht van personeel, over reële kansen voor professionele ontwikkeling, over goed schoolleiderschap etc.
  - Bovendien lijkt de overheid met de Vlaamse toetsen de verantwoordelijkheid voor prestatie(verschillen) te situeren op het niveau van de school (inclusief haar leraren en haar leerlingen). Het grote risico van deze vorm van responsabilisering is dat de overheid haar eigen actieve rol in kwaliteitsbewaking (bijv. via bijsturing in de lerarenopleiding, de eindtermen, regeling inzake bekwaamheidsbewijzen, ...) uit het oog verliest.
  - De Vlaamse toetsen leggen een vaste aanpak op op het vlak van evaluatiebeleid en interne kwaliteitszorg. Voor het COV moeten basisscholen autonomie hebben om vanuit hun eigen beleidsvoerend vermogen creatief-professioneel vorm te geven aan hun evaluatiebeleid en interne kwaliteitszorg. Dit betekent dat er ruimte is voor divergentie in/van de praktijk.
  - Indien de Vlaamse toetsen worden geïmplementeerd, moeten die kunnen passen in het eigen kwaliteitszorgbeleid van de school (en niet omgekeerd!). Bijvoorbeeld, indien er gewerkt wordt met een onvolledig afnamesdesign (d.w.z. niet alle toetsdomeinen wiskunde en Nederlands worden elk jaar in elke school getoetst), is het voor het COV cruciaal dat een school zelf de keuze kan maken voor welke domeinen van het leergebied wiskunde en Nederlands ze een toets afneemt. Die keuze moet bij de school liggen, niet bij het Steunpunt of bij een andere actor.
  - Voor het COV is het aanvaardbaar dat de resultaten van de Vlaamse toetsen als element van kwaliteitszorg ook een element in de werking van de inspectie zijn, meer bepaald voor de doorlichting. Het komt aan de inspectie toe om te oordelen wanneer en hoe dit element bepalend dient te zijn voor de organisatie van de doorlichtingen, net zoals andere elementen

kunnen meespelen. Het COV vraagt daarom om artikel 15 van het voorontwerp van decreet te schrappen.

Conclusie. Op basis van bovenstaande argumenten en vragen concludeert het COV dat het voorontwerp van decreet onvoldoende aantoont waarom deze Vlaamse toetsen pertinent, noodzakelijk en proportioneel zijn, in relatie tot de bestaande instrumenten en praktijken van kwaliteitstoezicht en -monitoring, met inbegrip van de bestaande centrale toetsen

2. Voldoet de voorgestelde decretale regeling als grondslag voor de gemaakte keuzes?

- Het COV herhaalt dat de Vlaamse Regering vooraf, zonder solide decretale regeling, beleidskeuzes maakte en operationele stappen heeft gezet met grote budgettaire, inhoudelijke én structurele implicaties, zoals de oprichting van een universitaire steunpunt waarbij beslissingen werden genomen naar operationele werking en de manier waarop de toetsen geconcipieerd worden.
- Het voorontwerp van decreet bevat bijvoorbeeld geen enkele bepaling die de contouren aangeeft waarbinnen het Steunpunt zijn opdracht voor het ontwikkelen van de Vlaamse toetsen moet uitoefenen (zie artikel 4 voorontwerp decreet). Het besluit over de steunpunten spreekt van het maken van een beheersovereenkomst tussen de overheid en het Steunpunt. Minimaal moeten via decreet de punten opgenomen worden die zeker in die beheersovereenkomst moeten staan.
- Eén van de genomen beslissingen zoals we lezen in het voorontwerp van decreet zegt dat de toetsen een selectie van eindtermen bevatten in twee leergebieden. Wie maakt deze selectie en hoe wordt die gemaakt? Het decreet moet daar een kader voor vastleggen.
- Het voorontwerp van decreet bevat in artikel 4 onder andere een delegatie aan de Vlaamse regering die te verregaand is. Deze kan immers op elk moment beslissen om leergebieden toe te voegen aan de toetsen. Gelet op de enorme impact van een eventuele uitbreiding van de leergebieden waarvoor Vlaamse toetsen zouden moeten plaatsvinden, moet deze keuze volgens het COV beschouwd worden als een element van de inrichting van het onderwijs die volgens de grondwet bij wet of decreet moet geregeld worden. Deze delegatie doorstaat o.i. de toets van de wettelijkheid niet.
- De overheid kiest ervoor om leerlingen die huisonderwijs volgen niet te onderwerpen aan de Vlaamse toetsen. Vanuit COV stelden we eerder al bezorgd te zijn over de georganiseerde vormen van huisonderwijs (de 'privéscholen') en vroegen we om de mogelijke ongelijke behandeling van leerlingen die huisonderwijs volgen juridisch uit te klaren. De overheid meent dat de deelname aan de Vlaamse toetsen niet nodig is omdat deze leerlingen de examens van de examencommissie afleggen. Opdat scholen getuigschriften basisonderwijs zouden mogen uitreiken, ook aan de leerlingen die de examencommissie doen, moeten ze minimaal erkend zijn. Een erkende school moet de reglementering inzake de eindtermen naleven en de doorlichting door de inspectie toelaten. De resultaten van de Vlaamse toetsen zullen door de inspectie gebruikt worden als een element in de doorlichting. Voor het COV is het daarom aangewezen dat leerlingen die via de examencommissieschool hun getuigschrift willen behalen, in deze school ook deelnemen aan de Vlaamse toetsen.

Conclusie. Het COV stelt vast dat zijn bezwaren op basis van bovenstaande argumenten over een degelijke decretale basis waarvan een aantal eerder genoemde bezwaren tijdens het artikel11bis/-70 overleg op dinsdag 8 maart 2022 niet zijn weggenomen door dit voorontwerp van decreet.

3. De openbaarheid van gegevens

- Voor het COV is er een degelijk en sluitend juridisch kader nodig om te garanderen dat de overheid, scholen of andere actoren op geen enkele manier en in geen enkele vorm de resultaten van de Vlaamse

toetsen publiek kan, mag en zal maken zodat in alle omstandigheden de persoonsgegevens beschermd zijn en er geen rankings van scholen kunnen opgemaakt worden.

- Het COV apprecieert dat de overheid gezocht heeft naar manieren om hieraan tegemoet te komen.
- De artikelen die dit voorontwerp decreet invoert over de verantwoordelijkheden inzake persoonsgegevens, openbaarheid en dergelijke volstaan volgens het COV echter niet.
  - Om aan het vooropgestelde doel en het beoogde gebruik van de resultaten te kunnen voldoen worden zeer veel verschillende gegevens gekruist en gebundeld.
  - Er moet daarom zeer duidelijk bepaald worden waar de volledige datasets van gekruiste gegevens bewaard worden en wie de verwerkingsverantwoordelijke ervan is. Voor het COV kan dit niet anders dan het Steunpunt zijn.
  - De overheid wil aan zeer veel personen en instanties gegevens uit deze datasets ter beschikking stellen: school, schoolbestuur, Steunpunt, diensten van de Vlaamse overheid (welke?), onderwijsinspectie, PBD's.
  - De noodzaak voor al deze instanties om over alle gegevens te beschikken wordt echter niet aangetoond. Dit lijkt niet in overeenstemming te zijn met het principe dat enkel noodzakelijke gegevens mogen verwerkt worden.
  - Bovendien is niet in voldoende transparante mate omschreven wat de verantwoordelijkheid is van elke instantie die gegevens ter beschikking krijgt.
  - Dat er gedacht is aan het opnemen van een bewaartermijn voor de (persoons)gegevens is een goede zaak. Ook het feit dat wetenschappelijk onderzoek onbeperkt mogelijk moet blijven, is goed. De oplossing die ingeschreven wordt, is echter onuitvoerbaar. Om voor wetenschappelijk onderzoek gepseudonimiseerde gegevens ter beschikking te kunnen houden, is het nodig dat de achterliggende dataset (de brondata) bewaard wordt. Het voorontwerp decreet stelt echter dat de data na het verstrijken van de bewaartermijn zullen vernietigd of geanonimiseerd moeten worden waardoor de gepseudonimiseerde gegevens hun waarde verliezen. Een voordeel van pseudonimiseren is dat de GDPR-regels op deze data van toepassing blijven.
  - Het COV stelt daarom voor om aan instanties of actoren andere dan het Steunpunt en de betrokken school zelf, enkel gegevens ter beschikking te stellen die gepseudonimiseerd zijn en daarbij zowel de persoonsgegevens als de instellingsgegevens (=schoolgegevens) te pseudonimiseren. Deze werkwijze kan ook toegepast worden op bijvoorbeeld de gemeenteraadsleden die gegevens van de gemeenteschool opvragen. Voor het COV is dit meer aangewezen dan de voorziene sanctionering voor schending van het beroepsgeheim die niet steeds efficiënt geacht wordt. Het is altijd beter te voorkomen dan te genezen.

Conclusie. Met bovenstaand voorstel denkt het COV mogelijk aan de dubbele bezorgdheid van bescherming van (persoons)gegevens en openbaarheid van bestuur te kunnen voldoen. De haalbaarheidsstudie heeft immers aangegeven dat de regeling in de Franstalige gemeenschap (decretaal verbod op het maken van rankings) mogelijk haaks staat op ander grondrecht, nl dat van de persvrijheid. Voor het COV is het voorstel in het voorontwerp niet sluitend. Het COV vindt dat dit ten gronde moet uitgeklaard vooraleer verdere stappen kunnen gezet worden.

4. Verantwoording middelen, mensen en tijd in relatie met kwaliteitsdecreet

- In het voorontwerp van decreet ontbreekt voor het COV een grondige motivering en onderbouwing van de doelstellingen van de Vlaamse toetsen, in relatie tot het bestaande kader van onderwijskwaliteit (cf. kwaliteitsdecreet). Dat is niet enkel belangrijk in functie van het creëren van

draagvlak in het onderwijsveld maar ook voor de maatschappelijke verantwoording van de middelen, mensen en tijd die aan dit grootschalige beleidsproject verbonden zijn.

- Wat is de totale kost van dit project? Zijn de investeringen in verhouding tot de te verwachten impact van de toetsen op het beoogde doel?
- Er is geen wetenschappelijke consensus of centrale toetsen een geschikt middel zijn om de onderwijskwaliteit te verbeteren.
- Is het wenselijk om zo veel middelen te besteden aan een nieuwe grote toetsbatterij?

5. Verantwoording middelen, mensen en tijd in relatie met huidige eindtermen

• Het COV heeft ernstige vragen bij de kostenefficiëntie (budget, mensen en tijd) uitgaande van de voorziene timing van de eerste afname in het basisonderwijs (schooljaar 2023-2024), op basis van de huidige eindtermen. Terwijl:

- De conceptnota “eindtermen en ontwikkelingsdoelen basisonderwijs” aan de Vlaamse Regering (02/10/2020) stelt dat er bij de ontwikkeling van nieuwe “ambitieuze” eindtermen voor het basisonderwijs “bijzondere aandacht” moet gaan naar Nederlands en wiskunde”
- “In het Vlaams regeerakkoord en de beleidsnota Onderwijs vragen we ambitie op het vlak van **Nederlands, Frans, wiskunde, wetenschappen en techniek**. Dit betekent dat de sleutelcompetenties ‘**Competenties in het Nederlands**’ en ‘**Competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie**’ **het zwaarst doorwegen in het nieuw te ontwikkelen curriculum**”.
- De Vlaamse toetsen mogen in geen geval druk leggen op nieuwe eindtermen. Het belang van de eindtermen als minimumdoelen aan het einde van het basisonderwijs moet principieel primeren.
- Er in het basisonderwijs al decretaal verplichte gevalideerde toetsen zijn voor drie leergebieden. Voor het COV had de overheid ook de mogelijkheid om in vertrouwen hierop te blijven inzetten en het potentieel ervan te versterken.
- De voorziene timing van de eerste afname hypothekeert de potentiële meerwaarde van de Vlaamse toetsen in het basisonderwijs. In vergelijking met de reeds decretaal verplichte gevalideerde toetsen einde basisonderwijs (paralleltoetsen, interdiocesane proeven en OVSG-toets) zit het verschil in de leerwinstmeting en het kunnen vergelijken van leerresultaten over de jaren heen ten opzichte van een gestelde norm (eindtermen). Een betrouwbare leerwinstmeting vergt dat de te toetsen domeinen inhoudelijk voldoende stabiel zijn over meerdere schooljaren heen. Dit is moeilijk te rijmen met het voornemen van de Vlaamse regering om - in “het bijzonder” voor wiskunde en Nederlands - inhoudelijk te sleutelen aan de eindtermen basisonderwijs (zie hoger). Bovendien vergt een betrouwbare leerwinstmeting dat de metingen in verschillende leerjaren op een gemeenschappelijke meetschaal kunnen geplaatst worden. Hiervoor is een gelijktijdige kalibratie vooraf van de meetschalen over de leerjaren nodig. Ook dat is niet mogelijk met de voorziene timing.

Conclusie. Deze timing impliceert het risico van een grote investering in het ontwikkelen van toetsmateriaal op basis van de huidige eindtermen, dat vervolgens niet meer gebruikt kan worden. Wat is de proportionaliteit van de kosten ten aanzien van de gegenereerde meerwaarde? Dit roept veel vragen op rond de inzet van middelen, mensen en tijd, in tijden van besparingen en in een context waarin de noden van het (basis)onderwijs groter zijn dan ooit.

6. Functioneringsgesprekken en evaluatie

Het COV is tevreden dat duidelijk gesteld wordt dat de resultaten van de Vlaamse toetsen niet gebruikt worden in functioneringsgesprekken of evaluatiegesprekken van individuele personeelsleden. Het

COV vraagt om bijkomend in het decreet rechtspositie op te nemen dat de conclusie van een evaluatieverslag zoals bedoeld in artikel 47decies DRP gesubsidieerd onderwijs niet mag gebaseerd zijn op de resultaten van de Vlaamse toetsen van de leerlingen van het personeelslid.

7. Planlast en taakbelasting

- Voor het COV is het onduidelijk hoe groot de bijkomende administratieve, logistieke, organisatorische last is die de toetsen voor schoolteams zullen meebrengen. Dit moet grondig in kaart worden gebracht.
- Het staat buiten kijf dat de invoering alleszins een bijkomende taakbelasting voor het personeel zal betekenen, zowel vooraf, tijdens de toetsafname als achteraf.
- De historisch kwetsbare situatie van de onvoldoende organisatie van het basisonderwijs blijft ondanks de bijkomende gezette stappen. De werkdruk en de grote administratieve en logistieke last in het basisonderwijs blijkt ook duidelijk uit het tijdsbestedingsonderzoek van de Vrije Universiteit Brussel (Minnen, Verbeylen, & Glorieux, 2018). Voor het COV is het duidelijk dat een van de oorzaken van de dalende prestaties van leerlingen op gestandaardiseerde toetsen daar te zoeken is. Als er dus taken voor het personeel bijkomen, moet er gesnoeid worden in andere opdrachten. De kernopdracht van de schoolteams moet gevrijwaard blijven. Bijvoorbeeld, art. 4 stelt dat scholen de toetsen “digitaal en op basis van instructies bij hun leerlingen afnemen”. Er worden dus geen ‘aparte’ toetsassistenten voorzien; leraren en/of andere leden van het schoolteam worden geacht deze rol op te nemen. Voor het COV zijn compenserende (personele) maatregelen een noodzakelijke voorwaarde.

8. Leerlingen met specifieke onderwijsnoden in gewoon en buitengewoon onderwijs

- Het voorontwerp decreet stelt dat leerlingen waarvoor redelijke aanpassingen gebeurd zijn of die speciale onderwijsleermiddelen gebruiken, daar tijdens de toetsen ook recht op hebben. Het COV betwijfelt of het mogelijk is om in alle gevallen de voorziene redelijke aanpassingen te behouden voor elke leerling met een gemotiveerd verslag in het gewoon onderwijs. Aangezien deze leerlingen het gemeenschappelijk curriculum volgen moeten ze ook deelnemen aan de Vlaamse toetsen. Het is de verantwoordelijkheid van de school om hierin te voorzien maar de school heeft geen vat op de inhoud van de toetsen. De vraag is dus hoe en in welke mate de toetsen zullen rekening houden met bijvoorbeeld compensaties en dispensaties.
- Het COV maakt zich ook zorgen over de voorziene opt-in voor leerlingen met een individueel aangepast curriculum in het gewoon onderwijs en leerlingen in het buitengewoon onderwijs. Voor gewone scholen vragen wij ons af wat die opt-in betekent voor het feedbackrapport.
- De haalbaarheidsstudie bevat een duidelijk pleidooi om de toetsen niet af te nemen in het buitengewoon onderwijs omdat niet alle leerlingen dezelfde onderwijsdoelen nastreven en omdat een gestandaardiseerde afname lastig is.
- In het buitengewoon onderwijs werkt men met handelingsplanning en met een doelenkader dat anders is dan de eindtermen waarop de Vlaamse toetsen zullen geënt zijn. Dit zou ertoe leiden dat de leerlingen buitengewoon onderwijs worden getoetst op doelen die ze decretaal niet moeten nastreven. Dit betekent dat de Vlaamse toetsen voor het buitengewoon onderwijs niet gebruikt kunnen worden als richtsnoer voor interne kwaliteitszorg en dat de vergelijking met andere scholen niet zinvol is.
- Voor het COV is goed beleid de dingen in de juiste volgorde doen: eerst duidelijkheid over het geplande nieuwe doelenkader in het basisonderwijs en de afstemming van de ontwikkelingsdoelen

buitengewoon onderwijs op de eindtermen vooraleer we debat voeren over de wenselijkheid van toetsen in het buitengewoon onderwijs en voor leerlingen met IAC. Indien de toetsen er komen is het belangrijk om een stapsgewijze implementatie van toetsen te voorzien.

9. Digitale afname van toetsen in het basisonderwijs

Artikel 4 van het voorontwerp stelt dat de Vlaamse toetsen digitaal worden afgenomen. Het COV heeft hier heel wat vragen en bezorgdheden over. Zijn alle basisscholen sterk genoeg uitgerust voor een digitale afname, zowel in het vierde als in het zesde jaar lager onderwijs? In het kader van de Digisprong kregen scholen enkel voor leerlingen van het 5de en 6de leerjaar een digitaal toestel. Cijfers van het OVSG tonen dat een digitale afname vandaag geen evidentie is in het basisonderwijs: 49,8% van de deelnemende scholen nam de OVSG-toetsen 2022 digitaal af ([Cijfers-OVSG-toets-2022.pdf](#)).

Kwaliteitsvolle evaluatie vraagt dat de evaluatiepraktijken afgestemd zijn op de klaspraktijk. Het COV is geen vragende partij voor de introductie van Vlaamse toetsen maar als de Vlaamse overheid de toetsen toch implementeert, dan is het voor het COV absoluut noodzakelijk dat het toetsen gebeurt met respect voor leerlingen en leraren. Dit betekent dat de Vlaamse toetsen en de afname ervan moeten aansluiten bij de dagelijkse klaspraktijk zodat ze herkenbaar zijn voor leerlingen, leraren en schoolteams. Enkel dan zullen leraren en schoolteams de feedback uit de Vlaamse toetsen als valide en betrouwbaar percipiëren. Het COV wijst erop dat wetenschappelijke validiteit niet volstaat; gebruikers zijn pas geneigd met feedback aan de slag te gaan wanneer deze ook aan hun eigen vereisten inzake validiteit en betrouwbaarheid voldoet (Pierce & Chick, 2011; Schildkamp & Teddlie, 2008).

Als de overheid wil dat schoolteams aan de slag gaan met de feedback, moet het principe van herkenbaarheid (gepercipieerde validiteit en betrouwbaarheid) primeren op eventuele pragmatische overwegingen om voor een digitale afname te kiezen. Twee voorbeelden om te illustreren dat een digitale afname in het basisonderwijs de herkenbaarheid (en dus gepercipieerde validiteit en betrouwbaarheid) in het gedrang brengt:

- Voor het COV bemoeilijkt een digitale afname het recht op het behoud en het gebruik van die aanpassingen en leermiddelen voor leerlingen die recht hebben op redelijke aanpassingen of speciale onderwijsleermiddelen.
- Met name voor de toetsonderdelen over het schrijven van teksten (met inbegrip van grammatica) uit het COV ernstige bezorgdheden bij een digitale afname, in het bijzonder in het vierde jaar lager onderwijs. Zeker in de eerste jaren van het lager onderwijs is het (terecht) niet de gangbare didactische praktijk dat leerlingen digitaal teksten schrijven. Heel wat kinderen in het basisonderwijs beschikken nog niet over de nodige basisvaardigheden voor ICT (o.a. typen, hoofdlettertoetsen, tekstopmaak). Een digitale afname geeft dan geen goed beeld van de mate waarin de leerlingen de getoetste eindtermen (bv schrijven, met inbegrip van grammatica) beheersen.

Het COV vangt signalen op dat deze bezorgdheden door het onderwijsveld zijn geuit in verschillende klankbordgroepen van het Steunpunt en vraagt met aandrang dat de overheid het principe van een volledige digitale afname heroverweegt.

10. Technische bemerkingen bij het voorontwerp decreet

• Artikel 2:

7e bis: bevoegd steunpunt. Waarom niet 'Steunpunt Vlaamse Toetsen'? De wijze waarop hier een steunpunt wordt ingezet, verplicht te overheid om, zolang er Vlaamse toetsen moeten afgenomen worden, een steunpunt hiervoor te erkennen en financieren. De regelgeving

voorziet nu de erkenning en de beheersovereenkomst voor 5 jaar. Wat na die 5 jaar? Wat als er een nieuw steunpunt moet komen? Overdracht van de gegevens?

56e bis: Vlaamse toetsen: 'koepel' is niet gedefinieerd in het decreet basisonderwijs.

- Artikel 4:

Artikel 44quater §1: op het einde van het vierde jaar en op het einde van het gewoon lager onderwijs moeten leerlingen deelnemen aan de Vlaamse toetsen. De memorie stelt dat het vierde en het zesde jaar beschouwd worden tav de schoolstructuur, uitgaande van een standaardtraject en dat er ook zittenblijvers en versnelde leerlingen in de beoogde groep kunnen zitten. Dit volgt volgens ons niet uit de omschrijving, als er staat op het einde van het vierde jaar dan is dat voor elke leerling op het moment dat die voor het vierde jaar ingeschreven is in het lager onderwijs, in welke klas of leerlingengroep die zich ook bevindt.

Alinea 4: 'gelijkwaardige eindtermen': het decreet basisonderwijs spreekt van 'vervangende eindtermen'.

§2: gebruik resultaten:

1° hoe wordt op Vlaamse niveau bepaald dat en in welke mate leerwinst gegenereerd werd?

3° niveau leerlingengroep: 'startpunt' voor reflectie over ped-did handelen. Wordt daar dan nu niet over gereflecteerd?

- Artikel 7:

Dit artikel voegt een bepaling toe aan het decreet basisonderwijs. Zoals die bepaling nu geschreven is moet de Vlaamse regering een evaluatie doen van heel het decreet basisonderwijs, onmiddellijk na de eerste toetsafname. De relevantie hiervan en noodzaak in functie van de toetsafnames is niet duidelijk. Wat zal het ijkpunt zijn voor de evaluatie uiterlijk in 2029 van de mate waarin de doelstellingen bereikt zijn? Hoe gebeurt de nulmeting?

- Artikel 15:

Zoals eerder beargumenteerd vraagt het COV om artikel 15 in het voorontwerp van decreet te schrappen. Bijkomende vragen bij het artikel: (1) Wat betekent 'structureel minder leerwinst'? en (2) Wat zijn 'vergelijkbare scholen' en dus over welke schoolkenmerken gaat het en waarom?

Slotbeschouwing

De geformuleerde zorgen en vragen in deze nota situeren zich in wat voorligt of momenteel geweten is. De argumenten die in deze nota door het COV werden geformuleerd over de (1) de onderwijsvrijheid; (2) de soliditeit van de decretale regeling; (3) de openbaarheid van gegevens; de verantwoording van middelen, mensen en tijd in relatie met (4) kwaliteitsdecreet en (5) de huidige eindtermen; (6) de functioneringsgesprekken en evaluatie; (7) de planlast; (8) de leerlingen met specifieke onderwijsnoden; (9) de digitale afname en tenslotte (10) een aantal technische bemerkingen, tonen aan dat er nog heel wat gefundeerde antwoorden nodig zijn om te komen tot een kwaliteitsvol en robuust decretaal kader.

Het COV meent zelfs dat de Vlaamse regering zich moet beraden over een andere principiële beslissing zeker indien blijkt dat fundamentele vrijheid van onderwijs niet gegarandeerd kan worden of het niet

mogelijk is om een ordentelijke en rechtszekere uitvoering te garanderen en dit met het oog op een minimale belasting voor scholen en met maximaal effect op de kwaliteit.

Het COV blijft van oordeel dat de overheid reeds voldoende instrumenten voor kwaliteitsmonitoring en -bewaking heeft. Denk o.a. aan de peilingen en paralleltoetsen, de verplichte afname van gevalideerde toetsen in het basisonderwijs en de degelijke evenwichtige afspraken in het kwaliteitsdecreet (zoals eindtermen en controle door de onderwijsinspectie). Het inzetten van een extra controlemiddel als de Vlaamse toetsen, naast de reeds bestaande instrumenten, impliceert het risico op een ongerechtvaardigde inperking van de vrijheid van onderwijs. Het is niet door te meten dat de onderwijskwaliteit zal versterken maar wel door de inzet op de kernvoorwaarden zodat onderwijspersoneel zijn kernopdracht kwaliteitsvol kan waarmaken. Principieel vindt het COV daarom dat er geen bijkomend instrumentarium nodig is. Wel staat het open voor eventuele versterking van het potentieel van de huidige instrumenten en vooral de inzet op de kernvoorwaarden van het lesgeven zodat onderwijspersoneel zijn opdracht kwaliteitsvol kan uitvoeren.

Indien de Vlaamse regering bij haar beslissing blijft om de Vlaamse Toetsen in te voeren is het van fundamenteel belang dat vooraleer verdere (operationele) stappen worden gezet dat het voorontwerp de geëigende weg aflegt van advies en onderhandelingen. Daarbij vraagt het COV uitdrukkelijk dat alle artikelen van het voorstel ter onderhandeling worden voorgelegd vermits het impact heeft op het onderwijspersoneel, zowel naar organisatie als naar opdracht.

Het COV heeft steeds aangegeven partner te zijn om na te denken over de toekomst van het (basis)onderwijs. Een gedegen versterking van het onderwijs vertrekt vanuit een grondig debat via de geëigende kanalen van adviesvorming, het sociaal overleg en een samengedragen visie. Als grootste vakbond voor het basisonderwijs deelt het COV dezelfde zorg voor een sterk en kwaliteitsvol onderwijs.

1. Vooraf

- COC ontving op 22/06/2022 zowel een ‘voorontwerp van decreet over de Vlaamse Toetsen in het onderwijs’ als een bijhorende ‘memorie van toelichting’. Deze nota is een reactie op beide documenten.
- COC verwacht dat deze nota opgenomen wordt als bijlage bij het verslag van het Art. 70 overleg.
- COC heeft in een vorig Art. 70 overleg uitvoerig gereageerd op de conceptnota die op dat ogenblik voorlag. We hebben toen fundamentele vragen gesteld en knelpunten op tafel gelegd in verband met onderwijsvrijheid, openbaarheid en budget. We gaan die inbreng niet volledig herhalen maar wijzen erop dat het merendeel van die vragen en knelpunten niet beantwoord of aangepakt zijn.
- COC blijft van oordeel dat de invoering van deze Vlaamse Toetsen om verschillende redenen geen goede zaak is voor het Vlaamse onderwijs (en de bredere samenleving) en roept de Vlaamse Regering op om alsnog andere beleidsbeslissingen in overweging te nemen. We blijven ervan overtuigd dat het niet vanzelfsprekend is dat deze Vlaamse Toetsen de Grondwettelijke toets zullen doorstaan en dat er reeds voldoende instrumenten voor kwaliteitsmonitoring voor handen zijn waar doelgericht op ingezet kan worden. Kwaliteitsverbetering vraagt nu een degelijke analyse van oorzaken voor dalende prestaties op verschillende niveaus (voor zover die er niet al is) in relatie tot de vraag ‘Wat is kwaliteitsvol onderwijs?’ en vervolgens de inzet van een ander type van instrumenten (opleiding en (vak)didactiek, personeelsbeleid, professionalisering, tijd en ruimte voor schoolteams, aanpak lerarentekort, schoolleiderschap, ...).
- Indien de Vlaamse Regering toch doorgaat met de invoering van deze toetsen, is het van fundamenteel belang dat zijn onderstaande vragen en knelpunten ernstig in overweging neemt, de geëigende wegen van advies en onderhandeling (over alle artikelen in het decreet) volgt en daar de nodige tijd en ruimte voor uittrekt.

2. Fundamentele vragen in verband met onderwijsvrijheid

2.1 Arrest van het Grondwettelijk Hof over de eindtermen

Gegeven de recente uitspraak van het GH...

- Het decreet over de eindtermen voor de 3de graad werd vernietigd. Welke eindtermen zullen aan de basis liggen voor de toetsen in de 3de graad? Zullen dat de nieuwe eindtermen zijn? Of zal men, zoals in het basisonderwijs het geval is, eerst met oude eindtermen toetsen maken en daarna nieuwe toetsen ontwikkelen? Dat is een zeer dure operatie.
COC is van oordeel dat dit geen kostenefficiënte noch verantwoordde inzet is van de middelen en dringt erop aan zorgzaam om te springen met publieke middelen.
- Werden dit voorontwerp van decreet en de memorie al grondig afgetoetst aan de uitspraak van het GH?
COC is van oordeel dat hier onvoldoende rekening mee gehouden werd. Deze toetsen zullen, vanwege hun format, zeer sturend zijn ten aanzien van de pedagogisch-didactische aanpak in scholen (zie verder).
- Het GH hecht belang aan adviezen van de VLOR en citeert daar uitvoerig uit. Ook in dit dossier is de VLOR bijzonder kritisch én hebben verschillende onderwijsactoren al aan de alarmbel getrokken.
COC is van oordeel dat er onvoldoende rekening werd gehouden met de fundamentele knelpunten die in deze adviezen herhaaldelijk werden aangekaart.

- Het GH erkent dat het werken met een brede waaier van 16 sleutelcompetenties mee aan de basis ligt van eindtermen die de vrijheid van onderwijs onrechtmatig inperken én wijst op tekortkomingen in de ontwikkelings- en valideringsprocedure. Dit zijn elementen uit het Kaderdecreet op de eindtermen die ook aan de basis liggen van de eindtermen van de eerste graad. Verder wijst het GH erop dat het werken met de taxonomie van Bloom op onrechtmatige wijze heeft gezorgd voor een pedagogisch-didactische sturing via de eindtermen. Deze taxonomie werd ook gebruikt in de eerste graad secundair onderwijs.
Welke gevolgen heeft die uitspraak voor de eindtermen van de eerste graad? Welke impact heeft dit op het Kaderdecreet? COC is van oordeel dat, ten gevolge van dit arrest ook het Kaderdecreet op de eindtermen en de gevolgde werkwijze (o.a. taxonomie van Bloom) aan herziening toe is voordat er een nieuwe set eindtermen ontwikkeld kan worden, inclusief voor de eerste graad en voor het basisonderwijs.
- Net zoals de taxonomie van Bloom zorgt voor een sterke pedagogisch-didactische sturing (van constructivistische inslag), zo zorgt ook het gekozen format van de Vlaamse toetsen (functioneel, taakgebaseerd (*task based*) en eveneens constructivistisch van inslag) voor een welbepaalde pedagogisch-didactische aansturing. Wat in de memorie en in het decreet wordt gesteld, namelijk dat de Vlaamse toetsen geen impact zullen hebben op de pedagogisch-didactische aanpak van scholen is bijgevolg niet juist.
COC is van oordeel dat het format van de toetsen zeer sturend is ten aanzien van de pedagogisch-didactische aanpak van scholen en bijgevolg de vrijheid van onderwijs ook hier drastisch wordt aangetast.

2.2 Legitimiteit – proportionaliteit – pertinentie

- De doelstellingen 'kwaliteitsverbetering' en 'kwaliteitsmonitoring' vallen niet samen en worden voortdurend door elkaar gebruikt. Bovendien beoogt de overheid om op verschillende niveaus met de resultaten van deze toetsen aan de slag te gaan. Daaruit blijkt dat er niet gekozen wordt voor een consequente ontwikkelingsgerichte insteek op verschillende niveaus.
COC herhaalt zijn vraag om helderheid te scheppen over het doel van deze toetsen en daar dan ook de geschikte instrumenten voor te gebruiken.
- Tot op heden is er geen wetenschappelijke consensus die aantoont dat centrale toetsen bijdragen tot de verbetering van onderwijskwaliteit. Evenmin is er enige reden om aan te nemen dat de Vlaamse toetsen de professionaliteit van leraren zullen versterken of doelgerichte begeleiding van leerlingen ten goed komt.
COC verwacht van de Vlaamse Regering dat ze een realistische inschatting van de relatie tussen de toetsen en onderwijskwaliteit maakt op basis van wetenschappelijk bronnenmateriaal (zie o.a. haalbaarheidsstudie) en op basis daarvan andere beleidskeuzes in overweging neemt. Als kwaliteitsverbetering de primaire doelstelling is, dan ligt het volgens COC voor de hand dat andere beleidskeuzes gemaakt moeten worden (lerarenopleiding, zuurstof voor schoolteams, schoolleiderschap, ...).
- In de memorie lezen we 'Zonder deze bijkomende instrumenten vaart iedereen in het donker en zal elk ingrijpen achteraf veel te laat komen'.
Deze uitspraak is zeer tendentieus. COC beklemtoont dat we in Vlaanderen over voldoende instrumenten beschikken om de kwaliteit – hier opgevat als scores op gestandaardiseerde en genormeerde toetsen - te monitoren en daaruit bepaalde kwaliteitsindicatoren bloot te leggen.
- De Vlaamse toetsen ambiëren om, meer dan voordien, ook leerwinst in kaart te brengen.
COC vraagt al zeer lang een debat over de wenselijkheid (en neveneffecten) van leerwinstmeting en vraagt aan de overheid om transparantie over de (zeer beperkte) realiseerbaarheid ervan voor de Vlaamse Toetsen. De ambitie om leerwinst te meten mag in geen geval de ontwikkeling van toekomstige eindtermen beïnvloeden.

- Het concept kwaliteit van onderwijs wordt in de memorie en in het decreet steevast op een oneigenlijke en problematische manier gebruikt. Het wordt gelijkgesteld met ‘goed scoren op toetsen wiskunde en Nederlands’. Kwaliteit van onderwijs dekt in de Vlaamse onderwijs traditie een veel rijkere lading. Onze kinderen hebben recht (Grondwet) op een kwaliteitsvol onderwijsaanbod dat hen voorbereidt op een kritisch-constructieve deelname aan de samenleving, niet (slechts) op ‘kunnen deelnemen aan centrale toetsen’ of op ‘goed scoren op centrale toetsen wiskunde en Nederlands’.
- COC vraagt om een duidelijke begripsverheldering én om duidelijk op te nemen welk type informatie Vlaamse toetsen aanlevert, namelijk: ‘De Vlaamse toetsen zullen scholen en leerlingen informeren over hoe scholen en individuele leerling scores voor deze toetsen. Ze doen geen uitspraak over de totale kwaliteit van het onderwijsaanbod in scholen of over de totale vorming van leerlingen.’*

2.3 Van kwaliteitsbeleid op systeemniveau naar strategisch kwaliteitsmanagement

- De memorie refereert aan ‘kennis die deze toetsen zullen aanreiken waarover de overheid en scholen vandaag niet beschikken’. De aard van die kennis wordt verder gespecificeerd: “Meer en betere data zullen ook onderzoekinstellingen en beleidsmakers in staat stellen om oorzaken van trends te analyseren en om meer oplossingen aan te reiken, te proberen deze negatieve trends te keren of eventuele positieve trends te versterken. Precies daarom wordt er ook blijvend geïnvesteerd in verklarend onderzoek naar de toetsresultaten en in onderzoek dat de effectiviteit van onderwijspraktijken en -interventies in kaart brengt.”
- De kennis waar de memorie op doelt moet met andere woorden in de eerste plaats (een bepaald type) kwaliteitsindicatoren op schoolniveau blootleggen. Die inzichten stellen de overheid in staat om sterker dan ooit te voren sturend op te treden (soft law) ten aanzien van de interne kwaliteitszorg en het pedagogisch-didactisch handelen in scholen.

Dit is volgens COC, opnieuw tegen de achtergrond van de onderwijsvrijheid, een zorgwekkende evolutie.

- Het grote verschil tussen bestaande instrumenten en de Vlaamse Toetsen is dat alle scholen moeten deelnemen om op die manier een gedetailleerder zicht te krijgen op schoolfactoren. Op die manier lijkt de overheid de verantwoordelijkheid voor prestatieverschillen in de eerste plaats te willen situeren op schoolniveau (en schoolactoren) – in de literatuur wordt dan gesproken over strategisch kwaliteitsmanagement – terwijl ze haar eigen verantwoordelijkheid voor kwaliteitsbeleid op systeemniveau uit het oog verliest.

COC is zeer bezorgd over deze ontwikkeling, namelijk het feit dat onderwijsbeleid steeds sterker opschuift in de richting van strategisch kwaliteitsmanagement. Dit voedt een vorm van wantrouwen ten aanzien van scholen en schoolactoren en stuurt aan op één blauwdruk voor interne kwaliteitszorg in scholen.

3. Fundamentele vragen in verband met openbaarheid

- De VLOR heeft, ter voorbereiding van haar omstandig advies, experts uitgenodigd die zich hebben gebogen over de vraag of rankings vermeden kunnen worden en of een verbod hierop kan standhouden. De conclusie van die experts was: ‘De vraag is niet of er rankings van komen, de vraag is alleen wanneer ze er komen’. Een verbod op rankings zoals in het decreet wordt ingeschreven kan dit volgens deze experts enkel een beetje vertragen. Ze stelden zich ook de vraag hoelang het publicatieverbod zou standhouden tegenover het grondwettelijk recht op persvrijheid.

COC is van oordeel dat het voorontwerp van decreet geen sluitend kader biedt om rankings tegen te gaan.

- De minister heeft aangegeven dat hij bijkomend advies over deze kwestie heeft ingewonnen bij een extern advocatenbureau.

COC heeft, samen met andere onderwijspartners, meermaals gevraagd om inzage te krijgen in dat advies. We blijven die vraag herhalen. In het kader van de openbaarheid van bestuur moet de minister dit advies immers vrijgeven.

4. Transparantie over het totaalbudget

- *COC herhaalt zijn vraag uit het vorig art. 70 overleg naar transparantie over het totaalbudget en naar een gedegen verantwoording die duidelijk maakt dat die middelen proportioneel zijn ten opzichte van het beoogde doel.*
- *COC is van oordeel dat de investeringen die gepaard gaan met de introductie van Vlaamse toetsen niet proportioneel zijn ten aanzien van de doelstelling die men hiermee kan realiseren. We verwijzen hiervoor naar het verslag van eerder overleg.*

5. Opmerkingen bij het voorontwerp van decreet

4.1 Algemeen

Er worden verschillende passages opgenomen waarin staat dat de Vlaamse Regering achteraf zaken kan wijzigen of toevoegen. Zo een verregaande delegatie aan de Vlaamse Regering is voor COC onaanvaardbaar waar het gaat om zaken die een fundamentele hervorming van het onderwijs betreffen, zoals het toevoegen van te toetsen leergebieden of sleutelcompetenties.

4.2 Artikelen

ART 2 :

“14°quater feedbackrapport: een rapport met de resultaten op de Vlaamse toetsen op het schoolniveau, het niveau van de leerlingengroep of het leerlingniveau;”;

Wat betekent leerlingengroep concreet? Voor basisonderwijs? Voor secundair onderwijs?

“56°bis Vlaamse toetsen: gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde, net- en koepeloverschrijdende toetsen die worden afgenomen in bepaalde leerjaren van het basisonderwijs in alle scholen over een selectie van eindtermen;”.

‘Bepaalde leerjaren’: klopt niet voor basisscholen die geen jaarklassensysteem hanteren.

Waarom worden die concrete afnamemomenten niet gespecificeerd?

Wijst dit op de ambitie om hier achteraf gemakkelijk wijzigingen of uitbreidingen in te kunnen aanbrengen?

ART 3 :

“ 5° afspraken in verband met huiswerk, agenda's, rapporten en leerlingenevaluatie, met inbegrip van de wijze waarop bij de leerlingenevaluatie de klassenraad al dan niet rekening houdt met de resultaten van de Vlaamse toetsen, onverminderd de bepalingen van artikel 44quater, §2, 4°.”.

In de praktijk zullen sommige scholen deze toetsen erg high stakes maken voor leerlingen, in andere scholen niet.

Kunnen we dan nog van gestandaardiseerde afname spreken?

ART 4:

“De Vlaamse toetsen worden ontwikkeld door het bevoegde steunpunt en met betrokkenheid van de onderwijsverstrekkers. De Vlaamse overheid stelt de Vlaamse toetsen, met inbegrip van oefentoetsen, ter beschikking van de scholen die ze digitaal en op basis van instructies bij hun leerlingen afnemen. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor de praktische organisatie van de Vlaamse toetsen.”

Scholen krijgen instructies. Waarom heeft de overheid nog steeds geen inschatting gemaakt van de tijd en middelen die scholen hiervoor nodig hebben? Voor COC is het duidelijk dat de overheid middelen moet vrijmaken als ze verwacht dat personeelsleden deze bijkomende opdrachten moeten opnemen. Kwaliteitsvol onderwijs steunt in de eerst plaats op meer zuurstof voor personeelsleden, niet op bijkomende administratie en planlast in een tijd dat er al een zeer groot lerarentekort is en de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep van alle zijden in vraag wordt gesteld..

Staat de overheid stil bij het feit dat de ICT-infrastructuur 5 jaar na Digisprong, zonder recurrente middelen, wellicht alweer verouderd zal zijn.

COC heeft ernstige bedenkingen bij een digitale afname in het basisonderwijs. Dit is niet realistisch, noch wenselijk.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen? Hoe ruim kan dit opgevat worden? Waar denkt men concreet aan? Dit is veel te vaag.

“De Vlaamse toetsen omvatten een selectie van eindtermen van het leergebied wiskunde en het leergebied Nederlands. De Vlaamse Regering kan beslissen om leergebieden toe te voegen.”

Dit houdt alle mogelijkheden open om achteraf leergebieden/vakken toe te voegen. Dit is onaanvaardbaar voor COC.

“De resultaten van de Vlaamse toetsen worden op de volgende wijze gebruikt:

op niveau van de leerlingengroep als startpunt voor reflectie over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolteam; “

De vermeende link die hier wordt gelegd tussen toetsresultaten en de kwaliteit van het pedagogisch-didactisch handelen is problematisch. Het zijn geen diagnostische toetsen en de leerprestaties van leerlingen zijn nooit terug te voeren tot het handelen van één leraar of één vakgroep.

Deze toetsen zeggen niet meer dan ‘deze leerlingen scoren zo op deze toetsen’. Waarom? Hoe kunnen we dat verbeteren? Dat weten we niet op basis van de resultaten. Schoolteams hebben zelfs geen inzage in de toetsen van hun leerlingen, dus kunnen geen inhoudelijke/diagnostische analyse maken.

De overheid, scholen en de samenleving krijgen een nieuwe thermometer voor het meten van gekende koorts. Die thermometer geeft even weinig als de andere thermometers zicht geeft op hoe ze de oorzaak van de koorts kunnen aanpakken.

COC vraagt bijgevolg om deze passage uit het decreet en uit de memorie te schrappen.

“§3. Leerlingen die recht hebben op redelijke aanpassingen of speciale onderwijsleermiddelen gedurende het schooljaar waarin de Vlaamse toetsen worden afgenomen, hebben recht op behoud en gebruik van die aanpassingen en leermiddelen als ze de Vlaamse toetsen afleggen.”

De praktijk in het basisonderwijs is vandaag al dat heel wat leerlingen, zonder enig attest, aanpassingen krijgen (bijvoorbeeld meer tijd, voorlezen van de vragen, gebruik van fluostiften om structuur aan te brengen in toetsvragen, ...). Vaak krijgt de hele klas zelfs die mogelijkheid aangeboden (Universal Design). Dit recht – dat zeker te verdedigen valt - kan men met deze (digitale) toetsen niet realiseren. Sterker zelfs, het is eigenlijk onverzoenbaar met de verplichting om deel te nemen aan deze toetsen.

ART 5:

“Art. 44quinquies. §1. Door de toepassing van paragraaf 44quater, worden de volgende gegevens verwerkt door de scholen, de bevoegde diensten van de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt:

Welke gegevens heeft de overheid al en welke zullen bijkomen verzameld moeten worden? Dit moet in kaart gebracht worden. In de praktijk betekent dat laatste immers dat scholen weer een hoop bijkomende administratie/planlast erbij krijgen om data voor anderen te verzamelen. Dit staat haaks op de ambitie van de Vlaamse regering om de planlast in het Vlaams onderwijs te verminderen.

Er worden zeer veel gegevens door zeer veel verschillende instanties verwerkt. De noodzaak van die verwerking is niet duidelijk. Dit lijkt niet in overeenstemming met de principes van GDPR regelgeving.

“De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor die verwerking en kan de leerlingenkenmerken die verwerkt worden, vastleggen.”

Wat houdt dit concreet in? Dit moet helder uitgewerkt worden in het decreet.

“De leerlingen of hun wettelijke vertegenwoordigers hebben het recht op inzage in hun toets, op een manier die de vertrouwelijkheid van de toetsvragen garandeert.”

Hoe ziet die ‘manier’ er concreet uit? Hier moet intussen toch duidelijkheid over zijn. Deze vraag werd een jaar geleden al op tafel gelegd.

ART 6:

“In afwijking op de algemene regeling in het bestuursdecreet inzake openbaarheid, ...”

COC blijft herhalen dat dit volgens experts geen waterdichte regeling is. De vraag is niet of, maar wanneer er rankings zullen komen (zie eerder).

Merk ook op dat de minister het juridisch advies dat hij vroeg aan een extern advocatenkantoor tot hiertoe nog steeds niet gedeeld heeft met de onderwijspartners. We herhalen deze vraag aan de minister in het kader van de openbaarheid van bestuur.

“De leden van de onderwijsinspectie, de personeelsleden van de scholen, van de Vlaamse overheid, van het bevoegde steunpunt en van de pedagogische begeleidingsdiensten, en de schoolbesturen die de resultaten kennen van de Vlaamse toetsen, zijn daartoe gehouden tot het beroepsgeheim. Bij overtreding wordt artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing.”

Mogen we hieruit verstaan dat de overheid NIET regelt wie toegang zal krijgen tot welke resultaten (cf. werkgroep in de schoot van het HLF)

ART 7:

COC verwacht op zijn minst een brede, grondige, wetenschappelijk onderbouwde evaluatie op geregelde tijdstippen. Wij vragen bij decreet in te schrijven dat alle onderwijsactoren (inclusief de vakorganisaties) hierbij betrokken worden en dat zowel voorziene als onvoorziene effecten van de Vlaamse toetsen in kaart worden gebracht. We vragen hiervoor ook een datum vroeger in de tijd in te schrijven. 2029 is te laat. ‘Uiterlijk’ is te vrijblijvend.

ART 8: zie ART 2

ART 9:

“1)/1 de mate waarin de klassenraad, onverminderd bepalingen van artikel 115/8, §2, 4°, bij de leerlingenevaluatie al dan niet rekening houdt met de resultaten van de Vlaamse toetsen;”

In de praktijk zullen sommige scholen deze toetsen erg high stakes maken voor leerlingen, in andere scholen niet.

Kunnen we dan nog van gestandaardiseerde afname spreken?

ART 10:

“de leerlingen die zijn ingeschreven in opleidingsvorm 4 van het buitengewoon onderwijs en voor wie de klassenraad tot een gemotiveerde vrijstelling beslist;”

In OV4 zou men ook beter voor OPT-in kiezen omdat een gestandaardiseerde afname hier zeer lastig zal zijn. Er zullen wellicht veel gemotiveerde verslagen geschreven moeten worden voor OPT-out, wat weer voor extra administratie/planlast zorgt.

“De Vlaamse toetsen worden ontwikkeld door het bevoegde steunpunt en met betrokkenheid van de onderwijsverstreckers. De Vlaamse overheid stelt de Vlaamse toetsen (met inbegrip van oefentoetsen) ter beschikking van de scholen en de centra die ze digitaal en op basis van instructies bij hun leerlingen afnemen. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor de praktische organisatie van de Vlaamse toetsen.”

Scholen krijgen instructies. Waarom heeft de overheid nog steeds geen inschatting gemaakt van de tijd en middelen die scholen hiervoor nodig hebben? Voor COC is het duidelijk dat de overheid middelen moet vrijmaken als ze verwacht dat personeelsleden deze bijkomende opdrachten moeten opnemen. Kwaliteitsvol onderwijs steunt in de eerst plaats op meer zuurstof voor personeelsleden, niet op bijkomende administratie en planlast.

Staat de overheid stil bij het feit dat de ICT-infrastructuur 5 jaar na Digisprong, zonder recurrente middelen, wellicht alweer verouderd zal zijn.

COC heeft ernstige bedenkingen bij een digitale afname in het basisonderwijs. Dit is niet realistisch, noch wenselijk.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen? Hoe ruim kan dit opgevat worden? Waar denkt men concreet aan? Dit is veel te vaag.

“De selectie van de eindtermen, vermeld in het vierde lid, wordt gemaakt uit minstens de volgende sleutelcompetenties: competenties in het Nederlands; wiskundige competenties uit de competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie, en leercompetenties. De Vlaamse Regering kan beslissen om sleutelcompetenties toe te voegen aan de Vlaamse toetsen. De Vlaamse toetsen houden rekening met zowel de eindtermen als de gelijkwaardige eindtermen.”

Dit is al een pak meer dan alleen Nederlands en wiskunde.

Het onaanvaardbaar voor COC dat hier een delegatie naar de Vlaamse Regering wordt opgenomen om sleutelcompetenties toe te voegen.

“De resultaten van de Vlaamse toetsen worden op de volgende wijze gebruikt:

op niveau van de leerlingengroep als startpunt voor reflectie over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolteam; “

De vermeende link die hier wordt gelegd tussen toetsresultaten en de kwaliteit van het pedagogisch-didactisch handelen is problematisch. Het zijn geen diagnostische toetsen en de leerprestaties van leerlingen zijn nooit terug te voeren tot het handelen van één leraar of één vakgroep.

Deze toetsen zeggen niet meer dan ‘deze leerlingen scoren zo op deze toetsen’. Waarom? Hoe kunnen we dat verbeteren? Dat weten we niet op basis van de resultaten. Schoolteams hebben zelfs geen inzage in de toetsen van hun leerlingen, dus kunnen geen inhoudelijke/diagnostische analyse maken.

De overheid, scholen en de samenleving krijgen een nieuwe thermometer voor het meten van gekende koorts. Die thermometer geeft even weinig als de andere thermometers zicht geeft op hoe ze de oorzaak van de koorts kunnen aanpakken.

“§3. Leerlingen die recht hebben op redelijke aanpassingen of speciale onderwijsleermiddelen gedurende het schooljaar waarin de Vlaamse toetsen worden afgenomen, hebben recht op behoud en gebruik van die aanpassingen en leermiddelen als ze de Vlaamse toetsen afleggen.”

De praktijk in scholen is vandaag al dat heel wat leerlingen, zonder enig attest, aanpassingen krijgen (bijvoorbeeld meer tijd, voorlezen van de vragen, gebruik van fluostiften om structuur aan te brengen in toetsvragen, ...). Vaak krijgt de hele klas zelfs die mogelijkheid aangeboden (Universal Design). Dit recht – dat zeker te verdedigen valt - kan men met deze (digitale) toetsen niet realiseren. Sterker zelfs, het is eigenlijk onverzoenbaar met de verplichting om deel te nemen aan deze toetsen.

ART 11:

Gegevensverwerking

Welke gegevens heeft de overheid al en welke zullen bijkomen verzameld moeten worden? Dit moet in kaart gebracht worden. In de praktijk betekent dat laatste immers dat scholen weer een hoop bijkomende administratie/planlast erbij krijgen om data voor anderen te verzamelen.

Er worden zeer veel gegevens door zeer veel verschillende instanties verwerkt. De noodzaak van die verwerking is niet duidelijk. Dit lijkt niet in overeenstemming met de principes van GDPR regelgeving.

“De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor die verwerking en kan de leerlingenkenmerken die verwerkt worden, vastleggen.”

Wat houdt dit concreet in? Dit moet helder uitgewerkt worden in het decreet.

“De leerlingen of hun wettelijke vertegenwoordigers hebben het recht op inzage in hun toets, op een manier die de vertrouwelijkheid van de toetsvragen garandeert.”

Hoe ziet die ‘manier’ er concreet uit? Kunnen er überhaupt beperkingen opgelegd worden op de wijze waarop de leerling en/of zijn ouders het eigen evaluatiedossier kunnen inzien? Hier moet intussen toch duidelijkheid over zijn. Deze vraag werd een jaar geleden al op tafel gelegd.

ART 12:

COC blijft herhalen dat dit volgens experts geen waterdichte regeling is. De vraag is niet of, maar wanneer er rankings zullen komen (zie eerder).

Merk ook op dat de minister het juridisch advies dat hij vroeg aan een extern advocatenkantoor tot hiertoe nog steeds niet gedeeld heeft met de onderwijspartners. We herhalen deze vraag aan de minister in het kader van de openbaarheid van bestuur.

“De leden van de onderwijsinspectie, de personeelsleden van de scholen, van de Vlaamse overheid, van het bevoegde steunpunt en van de pedagogische begeleidingsdiensten, en de schoolbesturen die de resultaten kennen van de Vlaamse toetsen, zijn daartoe gehouden tot het beroepsgeheim. Bij overtreding wordt artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing.”

Mogen we hieruit verstaan dat de overheid NIET regelt wie toegang zal krijgen tot welke resultaten (cf. werkgroep in de schoot van het HLF)

ART 13:

COC verwacht op zijn minst een brede, grondige, wetenschappelijk onderbouwde evaluatie op geregelde tijdstippen. Wij vragen bij decreet in te schrijven dat alle onderwijsactoren (inclusief de vakorganisaties) hierbij betrokken worden en dat zowel voorziene als onvoorziene effecten van de Vlaamse toetsen in kaart worden gebracht. We vragen hiervoor ook een datum vroeger in de tijd in te schrijven. 2029 is te laat. ‘Uiterlijk’ is te vrijblijvend.

ART 15:

“3° De inspectie voert een doorlichting uit wanneer een school in vergelijking met andere vergelijkbare scholen significant mindere prestaties haalt op de Vlaamse toetsen of structureel minder leerwinst genereert.”.

Wat zijn vergelijkbare scholen?

Wat zijn significant mindere prestaties?

Wat is structureel minder leerwinst?

COC is van oordeel dat de onderwijsinspectie autonoom en via een eigen instrumentarium moet kunnen oordelen wanneer een school een vervroegde doorlichting ondergaat en op welke wijze ze daarbij rekening houdt met de resultaten van de Vlaamse Toetsen. We vragen bijgevolg om artikel 15 te schrappen.

Hoe verhoudt de timing van dit dossier zich tegenover de situatie met de eindtermen ?

Momenteel is er enkel nog een set ET voor de 1ste graad SO die misschien overeind blijft. Alle andere ET worden binnen afzienbare tijd gewijzigd.

De Vlaamse toetsen steunen op het kunnen maken van vergelijkingen over de jaren heen van toetsresultaten. Indien die resultaten gebaseerd zijn op verschillende sets van eindtermen, is dat toch zeer problematisch en kan de doelstelling rond leerwinst niet gehaald worden.

Voor het basisonderwijs is de meerwaarde van de Vlaamse toetsen sowieso al (zeer) gering t.o.v. de bestaande gevalideerde proeven. Indien de vergelijkbaarheid over de tijd wegvalt, dan stelt zich toch de vraag of hier niet pragmatisch moet opgetreden worden (bijv. wachten met invoering tot de nieuwe ET er zijn of enkel starten eind 1ste graad SO)

Er worden heel wat inspanningen van scholen gevraagd om dit te realiseren en dit op een moment dat het onderwijsveld crisissen aan het verwerken en remediëren is en kampt met personeelstekorten. Op dat moment iets invoeren waarvan je weet dat je de doelstellingen niet of niet helemaal kan verwezenlijken, is vragen om problemen.

Vermijden van neveneffecten

Wij blijven erbij dat er veel andere ingrepen nodig zijn om de onderwijskwaliteit te verbeteren en we betwijfelen sterk of het onderwijsveld nu met deze Vlaamse Toetsen geholpen zal zijn.

We zijn wel tevreden dat er in dit decreet geprobeerd wordt om de negatieve effecten van de invoering van deze Vlaamse Toetsen op zowel het niveau van de leerkracht, de leerling als de publieke ruimte zoveel mogelijk te ondervangen. We weten echter niet of dit zal standhouden in de praktijk.

Algemene opmerking over memorie van toelichting

Heel wat van de argumentatie onder punt C. kan je enigszins opnemen voor het SO, maar niet voor het BaO, aangezien daar reeds een verplichting geldt tot het afnemen van gevalideerde proeven, voor minstens 3 leergebieden. De meerwaarde van de Vlaamse Toetsen is daardoor (zeer) gering.

OPMERKINGEN ARTIKELGEWIJS

Artikel 2

*2° "14^{quater} feedbackrapport: een rapport met de resultaten op de Vlaamse toetsen op het schoolniveau, het niveau van de leerlingengroep **of** het leerlingniveau;"*

→ Hoe moeten we die "**of**" hier interpreteren ? Je krijgt toch altijd het resultaat op leerlingniveau?

3° "31bis leerwinst: de verandering in de leerprestaties tussen twee metingen bij dezelfde leerlingen op dezelfde meetschaal. Leerwinst kan verwijzen naar diverse niveaus: het Vlaamse niveau, het schoolniveau, het niveau van de leerlingengroep en het leerlingniveau;"

→ Kan deze definitie van leerwinst gelden voor alle vermelde niveaus ? Volgens ons kan je het 'niveau van de leerlingengroep' hier niet mee vatten aangezien die wijzigt doorheen de jaren. Een leerlingengroep in bijv. het 6de lj van de basisschool is vaak heel sterk gewijzigd t.o.v. van het 4de lj. In het SO is het wisselen van school een even groot probleem op de leerwinst op schoolniveau te kunnen bepalen.

4° "56°bis Vlaamse toetsen: gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde, net- en koepeloverschrijdende toetsen die worden afgenomen **in bepaalde leerjaren** van het basisonderwijs in alle scholen over een selectie van eindtermen;"

→ Moet dat niet gespecificeerd worden ?

Artikel 4

§2. De Vlaamse toetsen hebben tot doel de onderwijskwaliteit te **versterken** en te monitoren door het bereiken van de eindtermen en de **leerwinst** te meten op onderstaande niveaus.

→ **Je kan hoogstens de doelstelling** "monitoren van het bereiken van een selectie van eindtermen wiskunde en Nederlands" als doelstelling op dit moment formuleren. Voor het "**versterken**" vinden wij **geen degelijke onderbouwing, evenmin** als voor het meten van **leerwinst**, gezien de situatie met de eindtermen.

De scholen in het BaO krijgen nu reeds zicht op het bereiken van de ET via de bestaande gevalideerde proeven en na een negatieve doorlichting moeten de scholen nu ook reeds een verplicht traject afleggen, met controle erop. Dat laatste geldt ook voor het SO.

De Vlaamse Toetsen kunnen dat proces een beetje versnellen voor sommige scholen, meer niet. Bovendien is het beeld dat via de Vlaamse Toetsen geschetst wordt, enger dan het bestaande beeld op het einde van het 6de leerjaar in het BaO.

→ **Objectieve leerwinst bepalen** tussen het 4de en 6de lj is onmogelijk aangezien de ET BaO gelden voor het laatste jaar van het BaO. Hoe en via welk tijdspad je die doelstellingen bereikt, behoort tot de eigenheid van het BaO. De Vlaamse Toetsen grijpen daar integraal op in aangezien ze via deze toetsen een norm invoeren op het einde van het 4de leerjaar.

§2 1° op Vlaams niveau als bron van informatie over de onderwijskwaliteit, meer bepaald de mate waarin de eindtermen bereikt en de mate waarin leerwinst gegenereerd wordt;

→ Hier zou moeten toegevoegd worden: "**en als element van kwaliteitszorg op systeemniveau**". In de MvT wordt naar dit systeemniveau verwezen, maar niet in het decreet. Kwaliteitszorg op systeemniveau houdt in dat de resultaten ook kunnen leiden tot inzichten over de ET an sich of over het onderwijssysteem en/of onderwijsbeleid.

§2 2° - als element in de werking van de onderwijsinspectie, meer bepaald de doorlichtingen zoals vermeld in artikel 36 tot en met artikel 42 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs.

→ Waarom staat hier niet (zoals hierboven): " als **één van de elementen** in de werking..."

Artikel 5

Art. 44quinquies. §1 De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor die verwerking en kan de leerlingenkenmerken die verwerkt worden, vastleggen.

→ **Wat wordt hiermee bedoeld** ? Aan welke andere leerlingenkenmerken wordt hier gedacht ?
Wat zijn nadere regels voor die verwerking ?

Artikel 8 2°, 3° en 4° : idem als hierboven

Artikel 10 §2 1° en 2°: idem als hierboven

Artikel 11 : idem als hierboven

Artikel 15

“3° De inspectie voert een doorlichting uit wanneer een school in vergelijking met andere vergelijkbare scholen significant mindere prestaties haalt op de Vlaamse toetsen of structureel minder leerwinst genereert.”.

→ Moet hier niet staan: "**herhaaldelijk** significant..."?

VSOA

De vertegenwoordigers sluiten zich aan bij de meeste bemerkingen en suggesties vanuit de andere vakorganisaties.

De vrijheid van onderwijs is voor VSOA niet de grootste prioriteit. Er is wel bezorgdheid over de openbaarheid van bestuur en het juridisch advies daarover. Is dat juridisch advies sluitend?

VSOA wenst te focussen op de personeelsmaterie. De Vlaamse toetsen zullen bijkomende planlast met zich meebrengen. Er is schrik bij directies dat de Vlaamse toetsen extra werkdruk zullen betekenen. Is het onderwijzend personeel voldoende digitaal geletterd? Welke ondersteuning is er voorzien? Welke professionalisering is er voorzien? Zijn er extra middelen voorzien? Komt dit bovenop het takenpakket, of wordt er iets uit het takenpakket gehaald ?

Sinds de coronacrisis is de situatie in het Vlaamse onderwijs toch gewijzigd. Onder meer het lerarentekort heeft een impact.

Wat is de kostprijs van de toetsen?

Er is een bezorgdheid over de invoering van nieuwe eindtermen. Gaat het voor leraren niet erg veel werk worden als ze zich enerzijds moeten richten op nieuwe eindtermen (bijvoorbeeld met het herwerken van lesmateriaal en cursussen) en zich anderzijds moeten voorbereiden op de Vlaamse toetsen ? Is de geplande ingangsdatum houdbaar?

Tot slot

Antwoord/reactie van de overheid

- Dank en waardering voor de gedegen en onderbouwde kritiek en de soms punctuele opmerkingen waarmee we verder aan de slag kunnen. Dit overleg vindt plaats voordat er een bespreking van het voorontwerp van decreet is binnen de Vlaamse regering. Er zijn nog wijzigingen mogelijk aan de teksten.
- Wat betreft de vrijheid van onderwijs: in het buitenland zijn er ook onderwijssystemen waar een grote vrijheid van onderwijs is, maar waar toch een vorm van centrale toetsen georganiseerd wordt. Het recente arrest van het Grondwettelijk Hof heeft bevestigd dat het principe van de invoering van eindtermen proportioneel is. De Vlaamse toetsen zullen gebaseerd zijn op de eindtermen Nederlands en wiskunde, wat een beperkte scope is. De toetsen zullen gebaseerd zijn op de eindtermen die op dat moment in voege zijn. De toetsen hebben bovendien een low-stakes karakter, wat ook zorgt voor proportionaliteit.
- Wat betreft het verdere verloop van dit voorontwerp van decreet: de normale procedure zal doorlopen worden. Er komt dus ook een advies van de Raad van State.
- De Vlaamse toetsen dienen om een vinger aan de pols te houden. Ze zullen zinvolle informatie opleveren voor scholen en leraren ifv het verbeteren van de onderwijskwaliteit.
- Wat betreft de bezorgdheden over de openbaarheid van schoolresultaten: de overheid heeft juridisch advies ingewonnen. Deze juristen hebben meegeschreven aan het voorontwerp van decreet en aan de memorie.
Er worden nu al diverse soorten toetsen georganiseerd (vaak met hogere 'stakes') en dat heeft in Vlaanderen nog nooit geleid tot rankings. De overheid zal volgende week een toelichting organiseren over dat juridisch advies.
- Wat betreft de rol van de onderwijsinspectie: het lijkt de overheid logisch dat wanneer er problemen worden vastgesteld, dat daar ook iets mee gedaan wordt. Op grond van welke criteria, is onderhandelbaar. Maar het is goed dat er opgetreden kan worden als er fouten vastgesteld wordt, dat er toch een begeleidingstraject is.
- Wat betreft datageletterheid zijn er middelen toegekend aan het steunpunt en aan de pedagogische begeleidingsdiensten (2023).

COV

- We weten dat er in andere onderwijssystemen centrale toetsen zijn. Onze vraag is om een legistische toetsing te doen.
- Dat de overheid jaarlijks een vinger aan de pols wil houden, klinkt goed. Maar als er nieuwe eindtermen basisonderwijs komen zal dat lastig worden.
- Met de huidige verplichting voor basisscholen om een gevalideerde toets af te nemen voor minstens drie leergebieden, zijn er toch voldoende instrumenten voor scholen en is er vrijheid voor scholen om te kiezen.
- Er is geen wantrouwen tegenover de onderzoekers van steunpunt, maar we vragen dat de werking van het steunpunt voldoende legistisch ingebed is (geen ongedekte cheque)
- De overheid gaat ervan uit dat de digitalisering in 2024 in orde zal zijn, maar veranderingen in de klaspraktijk gaan niet zo snel.
- In de huidige tekst wordt een bepaald perspectief opgelegd aan de onderwijsinspectie. Er is een focus op laagpresterende scholen. Daarnaast zijn er ook scholen die heel sterk scoren en misschien als voorbeeld kunnen dienen. Laat de onderwijsinspectie alle scholen doorlichten, niet enkel de scholen waar een knipperlicht aangaat. De onderwijsinspectie mag alarmbellen hanteren, maar trek het breder.

COC

- Leerwinst meten tussen het tweede en het zesde middelbaar wordt lastig. Er is immers een grote leerlingenmobiliteit in het secundair onderwijs. Leerlingen veranderen van studierichting

(intern) en soms van school (extern). Hoeveel leerlingen zitten in het zesde middelbaar nog in dezelfde school als waar ze het tweede middelbaar volgden ? Welke leerwinst meet je dan?

ACOD

- Scholen kiezen zelf hun doelen voor het vierde leerjaar. Scholen kunnen er voor kiezen om in het vierde leerjaar laag te scoren en dan veel leerwinst te behalen tussen het vierde en het zesde leerjaar.
- We vragen zeker geen eindtermen voor het vierde leerjaar lager onderwijs.

Bijlagen

- 1) Nota COV
- 2) Nota COC
- 3) Nota ACOD